

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษากองทุน
หมู่บ้านชอระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
Management of Community Fund by Good Governance: A Case
Study of Community Fund of Banchoraka, Nafai Sub-district,
Muang District, Chaiyaphum Province

สุนทร ปัญะพงษ์ , อัญชลี ชัยศรี, ทศไนยวรรณ ดวงมาลา,
Sunthorn Panyapong, Anchali Chaisri, Tassanaiwan Duangmala,
วิทย์ญู ขำชัยภูมิ, วิมลศิลป์ ประชัยภูมิ
Vatuny Khumchaibhum, Vimolsil Prungchaibhum
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
Chaibhum Rajabhat University
E-mail: soonpan_cpuru@hotmail.com

ได้รับบทความ: 20 ตุลาคม 2562; แก้ไขบทความ: 4 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 4 ธันวาคม 2562
Received: October 20, 2019; Revised: December 4, 2019; Accepted: December 4, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านชอระกา จำนวน 83 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านชอระกา มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นหลักในการดำเนินงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า การกักเงินจากกองทุนหมู่บ้าน การพิจารณาอนุมัติการกักเงินของคณะกรรมการ การรับเงินและส่งคืนเงินยืม การประชาสัมพันธ์ เป็นปัญหาสำคัญของการบริหารจัดการกองทุน ตามลำดับ

การศึกษาในพื้นที่ครั้งนี้สามารถทำให้ผู้สนใจได้เรียนรู้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในชุมชนที่มีผลต่อการเรียนรู้วิชาการจัดการกองทุนหมู่บ้านและที่สำคัญคือการนำเอากระบวนการ ความคิดใหม่ ๆ ไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอย่างต่อเนื่องในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, กองทุนหมู่บ้าน, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This research has a purpose 1) to study the fund management as corporate governance, 2) to study the difficulties in the village operations department. A sample group is a member of the Provident 83 people. The tools for data collection and statistics are average percentage and standard deviation values.

The results of the research showed that the community fund management has been mainly the Community Fund Committee in its operations based on the good governance. The overall image is very high. It comprises of the principles of the law, principles of transparency, participation principle and principles of value. The problems and barriers to the operations of the village fund found the borrowing from the community fund approval of the Board of Directors' loan, receiving and returning loans is an important issue in the fund management, respectively.

The study in this area can give people the ability to learn the management in a community that has good work to learn the management of the community fund and the key is to remove the process. New ideas continue to apply to the community for the next future.

Keywords: Management, Community Fund, Good Governance

1. บทนำ

นโยบายการพัฒนาประเทศไทยเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นนโยบายและภารกิจหลักของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ทุกรัฐบาลจึงมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน ของประชาชนและเสริมสร้างโอกาสให้แก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้ดำรงอยู่ใน ชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน นอกจากนี้ในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจมีการชะลอตัว รัฐบาลก็มักจะมียโยบาย หรือโครงการเพื่อช่วยแก้ไขคลี่คลายสถานการณ์ บรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนอย่างเร่งด่วน เช่นโครงการเงินผันของรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เมื่อ พ.ศ. 2518 และ โครงการมียาขาวของรัฐบาล นายชวน หลีกภัย เมื่อ พ.ศ. 2542 สำหรับโครงการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมื่อที่รัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร ได้ริเริ่มในปี พ.ศ. 2544 เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน โดยส่งเสริมสนับสนุน คนในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ของคนส่วนรวมในการสร้างชุมชนให้มีความสามัคคี เข้มแข็ง โดยมี

หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รวมทั้งเป็นการกระจายอำนาจ กระจายโอกาส และกระจายงาน สนับสนุนคนยากจนส่วนใหญ่ในประเทศ

การศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อให้มีรายได้เพิ่ม การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ส่งเสริมการพัฒนาในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดการระบบและการบริหารเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างการเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง ของคนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้คนในชุมชนมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม เห็นอกเห็นใจสร้างความสามัคคีและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะมีความแตกต่างจากโครงการอื่น ๆ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ จำนวน 9-15 คน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเอง โดยสมาชิกจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุน ส่วนข้าราชการจะทำหน้าที่คอยสนับสนุนการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานเท่านั้น หัวใจสำคัญของการดำเนินงาน คือคณะกรรมการกองทุนจะต้องมีบทบาทในการบริหารจัดการ ช่วยกันดูแลรักษาเงินกองทุนให้เกิดประโยชน์ ไม่ให้ใครนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง หากคณะกรรมการไม่เข้ามาร่วมบริหารจัดการเงินกองทุน ย่อมเกิดการทุจริตและสูญหายได้ ซึ่งการที่จะบริหารกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน ถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้หมู่บ้านและชุมชนได้ใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีค่าเข้ามาทำงานร่วมกัน เพื่อหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเอง ในการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการกองทุนเป็นสิ่งที่ดีและประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติในระดับหนึ่ง

เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจึงได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ตลอดจนจัดทำคู่มือการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านขึ้น เพื่อให้ประชาชนและภาครัฐ ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการอบรมให้ความรู้การช่วยเหลือแนะนำวิธีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนโครงการของสถาบันอุดมศึกษาที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ของชาวบ้าน โดยให้คำชี้แนะและช่วยเหลือเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลังจากนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาลอยู่ในขั้นตอนของ

การปฏิบัติและนับเป็นปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญ ซึ่งจะส่งผลถึงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ของคนในชุมชนทั้งในระดับหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปัจจัยภายนอกที่ได้กล่าวถึงในข้างต้นแล้ว ปัจจัยภายในชุมชนเมืองและหมู่บ้านเอง เช่น ผู้นำชุมชน คุณลักษณะกลุ่มอาชีพในชุมชน การบริหารกองทุนอื่น ๆ ที่เคยมีการดำเนินการมาก่อนหน้านี้ก็มีความสำคัญเช่นกัน และคงต้องกล่าวรวมไปถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละชุมชนและหมู่บ้านที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจจะสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของแต่ละแห่งได้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ เช่น แหล่งน้ำ สภาพดินที่เป็นแหล่งผลิตหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำการเกษตรของชุมชนหมู่บ้าน และการคมนาคมที่จะนำผลผลิตไปจำหน่าย ลักษณะของกลุ่มผู้ซื้อ ซึ่งในชุมชนเมืองและหมู่บ้านย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ในการศึกษาเปรียบเทียบความสำเร็จและล้มเหลวในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องให้ความสำคัญในหลายเรื่อง เช่น ขนาดและความหนาแน่นของประชากร ชุมชนชนบทจะมีขนาดน้อยกว่าชุมชนในเมือง แต่ถ้าหากพิจารณาถึงรายได้และระดับการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพ การจับจ่ายหรือซื้อผลผลิต ชุมชนในเมืองจะมีอำนาจซื้อสูงกว่า อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่นิเวศวิทยา ชุมชนในชนบทจะมีทุนทรัพยากรธรรมชาติในการสร้างอาชีพทางการเกษตรที่สูงกว่า เพราะมีพื้นที่ทำกินมากกว่า ซึ่งสะท้อนสังคมหมู่บ้านว่าเป็นสังคมเกษตรกรรม ส่วนคนในชุมชนเมืองจะมีอาชีพที่หลากหลายดังนั้นการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาทเพื่อทำอาชีพ และสร้างรายได้ของคนในสองชุมชนก็มีความแตกต่างกัน

ประเด็นการศึกษาเปรียบเทียบชุมชนเมืองกับหมู่บ้านในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านจะเป็นเรื่องที่น่าสนใจแล้ว ความเชื่อในเรื่องการพัฒนาแนวใหม่ที่เชื่อว่าความสำเร็จของการพัฒนาขึ้นอยู่กับชุมชนเป็นหลัก โดยมีเจ้าหน้าที่ของทางราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องที่มาจากหน่วยงานขององค์กรเอกชนเป็นฝ่ายสนับสนุน ซึ่งสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2549) ได้สรุปว่าชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงความสำเร็จของโครงการ ในตอนสุดท้ายนั้นก็คือชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตโดยใช้ภูมิปัญญาของตนเองในการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานต่อไป และหากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็จะพบว่าประเด็นหลัก ๆ ที่ภาครัฐมุ่งเน้นคือให้กองทุนนี้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้การลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2550)

การช่วยเหลือจากภาครัฐในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ไม่มีรูปแบบชัดเจน รวมทั้งภูมิปัญญาของชาวบ้านในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน หากพิจารณาถึงการดำเนินงานที่ผ่านของกองทุนหมู่บ้านในเขตบ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่ามีหลายประเด็นที่สำคัญและนำไปสู่ความสนใจในการศึกษาอาทิ การบริหารกองทุนหมู่บ้านที่ต้องมีการวางระบบการบริหาร การได้รับการยอมรับจากสมาชิกกองทุน การกำหนดระเบียบข้อบังคับกองทุน ตลอดจนความรู้ความสามารถของคณะกรรมการบริหารกองทุน และการตรวจสอบติดตามประเมินผล หากนำมาเปรียบเทียบกับการบริหารกองทุนชุมชนเมือง ที่มีปัจจัยการบริหารคล้ายคลึงกันได้ ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพของสมาชิกกองทุนในสองชุมชนนี้อย่างไร

ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านช่อระกา อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิพบว่า ยังมีปัญหามากมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน สิ่งสำคัญประการแรกคือคณะกรรมการกองทุนยังขาดความรู้ และความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุน ประการที่สอง ประชาชนมีการกู้เงินไปใช้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ไม่สามารถนำเงินมาใช้ได้ตามเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดการนำเงินนอกระบบมาค้ำหรือในลักษณะกู้ใหม่เพื่อคืนเงินเก่า เกิดหนี้สะสม และวงจรหนี้วนเวียนไม่จบสิ้น ในที่สุดประชาชนเป็นหนี้มากขึ้น และประการที่สามจากการที่รัฐบาลได้สรุปว่าการดำเนินงานตามนโยบายประสบผลสำเร็จ โดยดูจากบัญชีรับจ่ายที่ชาวบ้านนำเงินมาครบตามจำนวนตามกำหนดพร้อมทั้งมีจัดลำดับของหมู่บ้านและใช้เกณฑ์ในการประเมินความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน แต่ความจริงที่ยังซ่อนเร้นอยู่ อาทิ ชาวบ้านกู้เงินไปทำอะไรบ้าง มีระบบการคืนเงินอย่างไรและคณะกรรมการมีระบบการติดตามและกำกับดูแลหนี้สินอย่างไร (สเนห์ จุ้ยโต และคณะ, 2547) ซึ่งข้อมูลที่เป็นเท็จจริงเหล่านี้ได้ถูกครอบงำโดยกลไกทางการเมืองและระบบของรัฐ ซึ่งส่งผลให้การวิเคราะห์และประเมินผลผิดพลาดได้ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดทิศทางหรือกลยุทธ์ที่ผิดพลาดได้

กองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ตามนโยบายของรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี โดยได้รับเงินก้อนแรกเป็นเงินจำนวน 1 ล้านบาท ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านช่อระกา มีนายปรีชญา คังดินเป็นประธาน และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งโดยมติของสมาชิกจำนวน 15 คน เพื่อทำการบริหารจัดการกองทุน โดยมีสมาชิกกองทุนฯ ทั้งสิ้น จำนวน 105 คน สมาชิกสามารถถือหุ้นกองทุน หุ้นหนึ่ง ๆ มีมูลค่าละ 100 บาท สมาชิกแรกเข้าจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน และสามารถชำระหุ้นและเพิ่มค่าหุ้นได้ปีละ 1 ครั้ง ในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี สมาชิกทุกคนจะต้องส่งเงินฝากสัจจะทุกเดือน ๆ ละเท่ากัน ในวงเงินไม่ต่ำกว่าเดือนละ 20 บาท และสูงสุดไม่เกินเดือนละ 500 บาท ทุกวันทำการที่ 10 ของเดือน และสามารถเพิ่มจำนวนเงินฝากสัจจะได้ปีละ 1 ครั้ง โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุนในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี

ซึ่งสมาชิก 1 ราย สามารถกู้ได้ในวงเงินตั้งแต่ 30,000 - 75,000 บาท เงินหมุนเวียนภายในกลุ่มมี 2,000,000 บาท สมาชิกได้กู้ไป 1,200,000 บาท เงินทุนตอนนี้เหลือ 80,000 บาท (รายงานประจำปีกองทุนหมู่บ้านช่อระกา, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านช่อระกา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างไร และการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ผ่านมาประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนา นโยบายและการวางแผน เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบรรลุตามเป้าหมายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล กองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

2.2 เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 พื้นที่ศึกษา

กองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่และองค์กรชุมชนในการศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ คือ ระดับครัวเรือนและระดับองค์กรชุมชน ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านบ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ตามทะเบียนรายชื่อสมาชิก ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2560 จำนวน 105 คน

2.) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 83 คน กำหนดขนาดกลุ่มตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่

และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) โดยการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกลุ่ม/การบริหารกองทุน และประวัติการกู้ยืมเงิน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านช่อระกาตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย นิติธรรม การมีส่วนร่วม รับผิดชอบ คุณธรรม ความโปร่งใส และความคุ้มค่า มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีคำถามให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ลักษณะแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นชนิดมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก 3 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง 2 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย 1 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด จากนั้นกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าของคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ เพื่อสอบถามปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านช่อระกาตามหลักธรรมาภิบาลเกี่ยวกับนิติธรรม การมีส่วนร่วม รับผิดชอบ คุณธรรม ความโปร่งใส และความคุ้มค่า

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปประสานงานกับประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

2) ตรวจสอบข้อมูลสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทำสลากชื่อตามลำดับเลขทะเบียนสมาชิกทุกคนทั้ง 105 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) คือจับสลากจากรายชื่อสมาชิก กองทุนหมู่บ้านทั้งหมดซึ่งรวมทั้งคนที่เป็กรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดปัจจุบันนี้ด้วยโดยอิสระและไม่ใส่คืน จนได้กลุ่มตัวอย่าง 83

ตัวอย่าง ตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

3) ผู้วิจัยเดินสำรวจและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรายชื่อที่สุ่มได้

4) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล บันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลกองทุนหมู่บ้าน

ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านช่อระกาตามหลักธรรมาภิบาลแบ่งออกเป็น 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ผลการศึกษาพบว่า

1) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม พบว่า ระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือระเบียบกองทุนฯนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารกองทุนฯ รองลงมาคือคณะกรรมการกองทุนฯ ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามประกาศระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่ง และมีการติดประกาศและแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการและข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์เช่นขึ้นต้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ ตามลำดับ

2) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มากที่สุดคือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์สุจริตยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมต่อการบริหารกองทุน รองลงมาคือการพิจารณาเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิกหรือกองทุนตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนฯ กำหนด และการประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

3) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มากที่สุดคือการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านมีการเผยแพร่ข้อมูลให้สมาชิกกองทุนฯทราบ เช่นประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูล รองลงมาคือเปิดโอกาสให้สมาชิกติดตามตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการฯ และมีการประกาศให้สมาชิกกองทุนฯทราบเกี่ยวกับสิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการ ตามลำดับ

4) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มากที่สุดคือ มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากสมาชิก รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้สมาชิกกองทุนได้ติดตามตรวจสอบการบริหารงาน และมีการประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

5) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มากที่สุดคือ คณะกรรมการกองทุนฯ ตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รองลงมาคือ คณะกรรมการฯ มีการกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน และคณะกรรมการฯ มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามลำดับ

6) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า ระดับความพึงพอใจที่มากที่สุดคือ คณะกรรมการฯ มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบ รองลงมาคือคณะกรรมการฯ มีการนำเทคโนโลยีและอุปกรณ์อื่น ๆ มาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการให้บริการ และการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนมีประสิทธิภาพรวดเร็วและคำนึงถึงประโยชน์ของสมาชิกเป็นสำคัญ ตามลำดับ

4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านช่อระกา พบว่าจากการดำเนินงานที่ผ่านมาประสบปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการบริหารจัดการ ได้แก่

1) ด้านการกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากสมาชิกกองทุนกล่าวว่า การกู้ยืมเงินมีระบบและขั้นตอนที่เป็นอุปสรรคทำให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนชุมชน ประกอบด้วย การที่สมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินต้องเขียนคำขอกู้ตามแบบคำขอกู้ที่คณะกรรมการกำหนด และคณะกรรมการฝ่ายทะเบียนใช้เวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติเพื่อดูสิทธิในการกู้ยืมเงินมากเกินไปทำให้เกิดความล่าช้าเพราะมีขั้นตอนอื่น ๆ ที่ซับซ้อน ส่งผลให้การกู้เงินแต่ละคนใช้เวลาในการพิจารณาคำขอกู้เพื่อทำสัญญาและโอนเงินเข้าบัญชีสมาชิกใช้เวลานานเกิน 1 เดือน

2) การพิจารณาอนุมัติการกู้ยืมเงินของคณะกรรมการ พบว่า ปัญหาที่พบบ่อยที่สุดคือการที่สมาชิกผู้ขอกู้เงินได้รับการอนุมัติวงเงินจำนวนน้อยกว่าที่ยื่นคำขอกู้ตามที่เสนอความต้องการไว้แล้ว จึงไม่สามารถนำไปลงทุนหรือใช้จ่ายเพื่อให้เกิดผลกำไรตอบแทนและไม่สามารถนำไปชำระหนี้ตามที่ต้องการได้

3) การรับเงินและส่งคืนเงินยืม สมาชิกส่วนใหญ่กล่าวว่า การที่กรรมการบางคนไม่มีจิตอาสาหรือจิตบริการ เช่น กรรมการฝ่ายการเงินบางคนมีกิริยาหรือการแสดงออกทางวาจาที่ไม่เหมาะสม อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการประสานงานหรือการติดต่อกับสมาชิกเรื่องอื่น ๆ ในอนาคต

4) การประชาสัมพันธ์ สมาชิกบางคนกล่าวว่า ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่มหรือกองทุนหมู่บ้านคือการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลข่าวสารที่ไม่ทั่วถึง

เนื่องจากที่ผ่านมาพบว่า การประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของชุมชนส่วนใหญ่จะใช้หอกระจายของวัดหรือบ้านผู้นำชุมชนที่ไม่สามารถกระจายเสียงไปครอบคลุมทุกพื้นที่ของหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกหลายคนไม่รับทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ทำให้ขาดการติดต่อหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ดีของกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชนอีกด้วย

5. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลกองทุนหมู่บ้านช่อระกา อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ มีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. หน่วยงานระดับปฏิบัติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาฝาย ควรมีการพัฒนาศักยภาพการทำงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนบ้านช่อระกาอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมศึกษาดูงานกองทุนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จตลอดจนสร้างความสำคัญของกองทุนสวัสดิการชุมชน และบริการประชาชน

2. คณะกรรมการบริหารหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรให้สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินของกองทุนสวัสดิการชุมชนมากขึ้น การคิดและการวางแผนการดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตามหลักธรรมาภิบาล

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากการศึกษา การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน ช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ นักศึกษามีความเห็นว่าคุณควรมีการศึกษาในการ

- 1) ประเมินผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ควบคู่ศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แก้ปัญหาของกองทุน
- 3) ควบคู่ศึกษาในเรื่องการวางแผนงาน กิจกรรมรวมทั้งสมาชิกภายในกองทุนหมู่บ้าน
- 4) การสร้างเสริมความเป็นผู้นำของสมาชิกกองทุนด้วยเน้นหลักธรรมาภิบาลต่อกองทุนชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. ทูตทางสังคม: แนวคิดทางสังคมวิทยา. วารสารการพัฒนาท้องถิ่น, 1 (1), 25-30, 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานการ
เพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2550.
- สเนห์ จัยโต และคณะ. ตัวชี้วัดการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน
เวทีท้องถิ่น: ทางออกการบริหารงานบุคคลของ อบต. กรุงเทพมหานคร:
วิทยาลัยพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า, 2547.
- รายงานประจำปีกองทุนหมู่บ้านช่อระกา. กองทุนหมู่บ้านช่อระกา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง
จังหวัดชัยภูมิ, 2560.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: สุวีริยา สารสน, 2545.